

ДЕРЕВ'ЯНКО С. П.

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної, вікової
та соціальної психології імені М. А. Скока,
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка,
м. Чернігів

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДІТЕЙ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ВПЛИВУ ТРАВМАТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Проблема розвитку емоційного інтелекту дітей актуалізується в умовах сьогодення у зв'язку з підвищенням небезпеки життя унаслідок посилення військової загрози. За інформацією ювенальних прокурорів від війни в Україні постраждало щонайменше 1056 дітей [1]. Більшість дітей втратили родину, були вимушені змінити місце проживання, багато хто з дітей має болісні спогади та травматичні емоційні переживання.

Дані сучасних досліджень засвідчують, що дитині важко самотійно впоратися з подоланням наявної травматичної ситуації, проте існують психологічні засоби, які можуть сприяти зменшенню впливу травматичної дії [2]. Один із таких засобів – розвиток у дітей здібностей емоційного інтелекту (емпатії, емоційної саморегуляції та ін.), що може виступити передумовою психологічного відновлення дитини у нормальних умовах життя.

Мета даної роботи: визначити способи розвитку емоційного інтелекту дітей, які будуть сприяти подоланню впливу на них травматичної ситуації.

Досить вагомим засобом розвитку емоційного інтелекту дітей є використання дитячої художньої літератури. Зокрема, італійський вчений А. Д'Аміко розробив мультимедійну програму розвитку складових емоційного інтелекту дітей, орієнтовану на стимулювання у них рефлексивних здібностей щодо розуміння емоційних переживань негативних персонажів творів та плекання жалісного до них ставлення [3].

Литовська суспільна діячка Навіцкієн Л. виступила авторкою казок емоціогенного характеру, які рекомендувала використовувати батькам дітей дошкільників з метою розвитку їх емоційної грамотності. Авторка вважає, що емоційне обговорення батьків разом з їх дітьми сюжетів «страшних» та войовничих казок буде формувати у маленьких слухачів психологічну готовність до подолання життєвих труднощів та скорішого відновлення у зв'язку з впливом стресових ситуацій [4].

Українська дослідниця Савченко О. запропонувала методичну розробку розвитку емоційного інтелекту молодших школярів через опрацювання творів Василя Сухомлинського з емоціогенним змістом. Дослідниця вважає, що цьому сприятимуть такі методичні прийоми як прогнозування дітьми імовірного розвитку подій, зазначеного у творі; розпізнавання емоцій та почуттів головних

ХІІ Міжнародні і ХХІХ Всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Шлях до серця дитини в травматичних ситуаціях життя»

персонажів творів; вираження співчуття персонажам, які опинилися у складній життєвій ситуації [5].

Дієвим засобом відволікання дітей від болісних думок та пережитих стресових подій може бути організована гра зі спеціально навченими тваринами зокрема через анімалотерапевтичні впливи. На сьогодні анімлотерапія вважається багатофункціональним методом психологічної реабілітації дітей з постстресовими реакціями. Найбільш впливовими напрямами є дельфінотерапія, іпотерапія, каністерапія [6].

Британські вчені А. МакСтей та Г. Рознер виступили з нестандартною ідеєю психологічного захисту та емоційної безпеки дітей через застосування іграшок та іграшкових технологій, розроблених на основі штучного емоційного інтелекту. Це переважно іграшки, які містять датчики зчитування емоцій через експресію дитини, її дихання, інші вегетативні реакції. Вчені вважають, що гра з такими «емоційно-захопливими» пристроями буде налаштовувати дитину на емоційну взаємодію, та відволікати від сумних спогадів. Одночасно дослідники стурбовані вірогідною захопленістю дитиною техногенними засобами спілкування та морально-етичним змістом взаємодії дитини з подібними іграшками [7].

Отже, основними способами розвитку емоційного інтелекту дітей, які будуть сприяти подоланню впливу на них травматичної ситуації, можуть виступити арттерапевтичні засоби (використання літературних творів, казок), залучення дітей до анімалотерапії, гра дітей з іграшками на основі штучного емоційного інтелекту.

Список використаних джерел

1. Суспільне Новини. URL: <https://suspilne.media/268049-v-ukraini-zbilsilasa-kilkist-zagiblih-i-poranenih-vnaslidok-vijni-ditej/>
2. Guil R., Mestre J. M., Zayas A. Development of Emotional Intelligence in Early Childhood: A Guide for Intervention. *Universitas Psychologica*. 2018. Vol. 17 (4). P. 1 – 12.
3. D'Amico A. The Use of Technology in the promotion of Children's Emotional Intelligence: The Multimedia Program "Developing Emotional Intelligence". *International Journal of Emotional Education*. 2018. Vol. 10 (1). P. 47 – 67.
4. Navickiene L. J. Tales of Emotions: a Work in Progress of a Tool for Teaching Emotional Intelligence. *Rural Environment, Education, Personality*. 2020. Vol. 13. P. 250 – 257.
5. Савченко О. Літературно-художня спадщина Василя Сухомлинського – джерело емоційного розвитку молодших школярів. *Іноватика у вихованні*. 2019. № 10. С. 7 – 14.
6. Чуприков А. П. Анімалотерапія в дetskой неврології и психіатрії. *Український вісник психоневрології*. 2012. Т. 20. Вип. 3. С. 235.
7. McStay A., Rosner G. Emotional artificial intelligence in children's toys and devices: Ethics, governance and practical remedies. *Big Data & Society*. 2021. Vol. 8. P. 1 – 16.